



Kildeparken i Aalborg 2011. Foto: Aalborg kommune

Fra industriby til grønne oplevelser – parkvæsenets udvikling i Aalborg

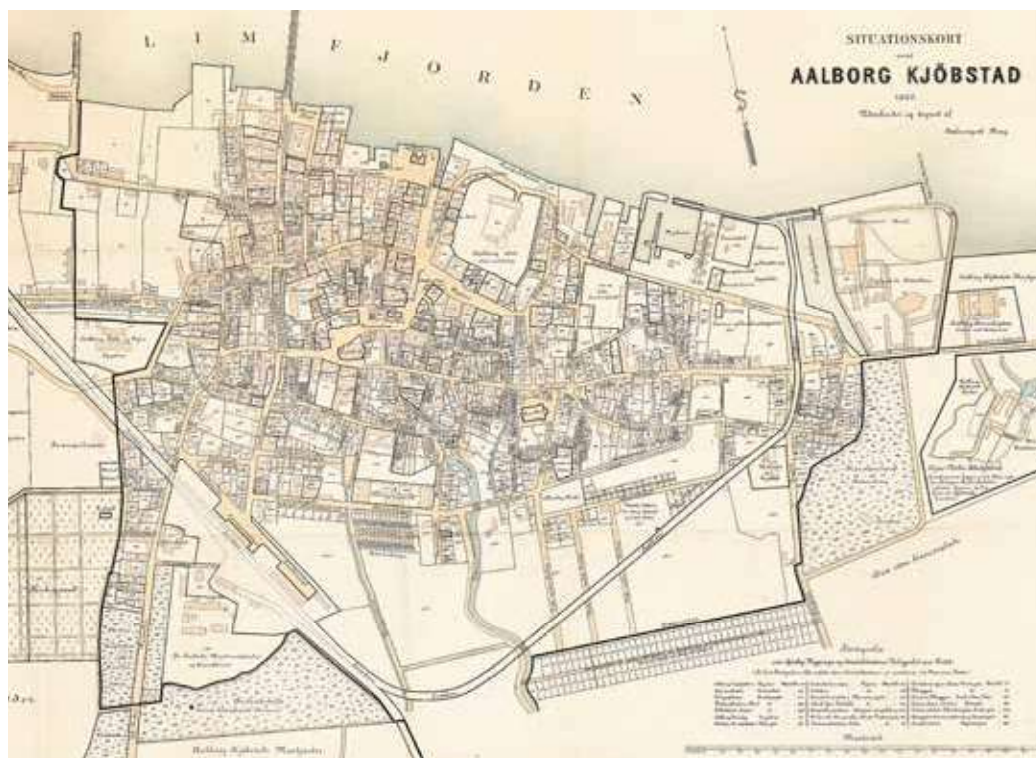
Aalborgs første offentlige parkanlæg er Frederikskilde Park (i dag Kildeparken). Etableret i 1800 af A. L. Moltke, som et grønt udflugtsmål tæt på byen. Anlægget bliver indviet 23. juli 1802 af Kronprins Frederik (d. 6.). I 1805 skænker byen et større areal til parken syd for Frederikskilde. Et areal der svarer til den nordlige del af Kildeparken i dag og som tilplantes efter en plan udarbejdet af A. L. Moltke. Parken overtages af byens styre i 1834 og i årene 1886-1892 udvides anlægget mod syd, til den afgrænsning vi kender i dag.

Op gennem 1800-tallet anlægges flere offentlige anlæg i byen og i 1869 beslutter Aalborg byråd, at lystanlæggene Frederikskilde (Kildeparken), Frederiksminde (Skovbakken), Carolinelund (Karolinelund) og Carolinekilde (Blegkilde nedlagt i 1968), fremtidigt skal bestyres af et fem mands udvalg, hvoraf mindst en skal være medlem af Aalborg Byråd. Det tidspunkt har vi efterfølgende fastlagt til Parkvæsenets fødsel i Aalborg.

Byens grønne arealer vokser

I den efterfølgende periode frem til 1924 bliver byens kirkegård, Almenkirkegården, udvidet adskillige gange. For at sikre, at der også fremover vil være tilstrækkelige begravelsespladser i kommunen, opkøber den daværende Kirkegårdsbestyrelse i midten af 1920-erne et areal på 13 ha. syd for Bejsebakkeanlægget til formålet. Arealet bliver taget i brug 1. april 1940, som Søndre Kirkegård og samtidig overtager Aalborg Byråd begge kirkegårde.





På kortet fra 1885 ses Aalborgs første parker, som danner grundlag for etableringen af et parkvæsen i byen.

I forbindelse med en kraftig byudvikling mod øst bliver der behov for at etablere et større parkområde i den del af byen. Ovenpå en nedlagt losseplads umiddelbart vest for den nyopførte Sankt Markus Kirke anlægger kommunen derfor et nyt smukt parkområde, som får navnet Østre Anlæg. Det bliver taget i brug i 1934.

Efter forslag fra Turistforeningen opkøber Aalborg Kommune i 1946 Poulstrup Sø området, et stort naturområde beliggende i nabo-kommunen mod syd, for at området på længere sigt kan blive et udflugtsmål for borgerne i Aalborg. Nogle få år senere opkøber kommunen endnu et naturområde mod sydøst, nemlig Lundby Krat området.

I forsommeren 1947 åbner Friluftsbadet og i slutningen af 1950'erne anlægges Strandparken umiddelbart vest for Skudehavnen. Strandparken er kun en mindre del af det store rekreative område, som efterfølgende de næste mange år udvikles vest for byen. Det er også i dette område, den første Trav- og galopbane etableres og indvies i 1954.



I 1934 indvier kommunen det nye parkområde Østre Anlæg.
Foto: Aalborg kommune, 2011.

I takt med at byens grønne arealer vokser udvides Parkvæsenet. I årene før 2. Verdenskrig omfatter Aalborg Parkvæsen en administrativ medarbejder og seks – syv gartnere og arbejdsmænd. Umiddelbart efter krigen er medarbejderstaben vokset til fortsat en enkelt administrativ medarbejder, men 20 gartnere og 40 arbejdsmænd, der alle sorterer under stadsgartneren. Fra 1938-1961 hedder stadsgartneren Kai Wendelboe Nielsen. Politisk er Parkvæsenet i perioden underlagt ”Udvalget for Lystanlæg”.

I 1961 bliver Johannes Jensen ny stadsgartner i Aalborg. Under ham bliver der foretaget en række nødvendige forandringer i organisationen og en modernisering af hjælpemidlerne til marken. Arbejdsopgaverne omfatter pleje af kommunens parker og boldbaner, men også etablering af nye boldbaner, en ny campingplads ved Vesterkæret samt flere nye kolonihaveområder. En udvidelse af de mange kolonihaveområder, som siden 1880-erne har været en del af Aalborg.



Skanseanlægget i Nørresundby kommer ind under Parkvæsenet ved kommunesammenlægningen. Foto: Aalborg kommune

Den store Kommunalreform

I 1950 sammenlægges Nr. Tranders Kommune med Aalborg Kommune og 1. april 1970 træder en ny kommunalreform i kraft. Aalborg Kommune bliver sammenlagt med kommunerne Nørresundby, Sundby Hvorup og Hasseris. Det bliver dermed en storkommune, en magistratskommune, med en borgmester og fire fuldtidsansatte rådmænd.

Parkvæsenet bliver placeret under stadsgartneren i magistratens 2. afdeling, som i daglig tale omtales som Teknisk Forvaltning, med en rådmand som forvaltningens politiske leder. Det tidligere Udvalg for Lystanlæg bliver nedlagt og der oprettes et Kirkegårdsudvalg under det nye Tekniske Udvalg, som består af repræsentanter fra byrådet og de kirkelige myndigheder.

Ved kommunesammenlægningen vokser opgaveområdet væsentligt med blandt andet Skanseanlægget i Nørresundby, Lindholm Høje og ØK's gamle grusgrav. Umiddelbart op til kommunesammenlæg-

ningen omfatter Parkvæsenets ansvarsområde ca. 1.800 ha. Medarbejderstaben er vokset med op til 700 personer, hvoraf administrationen omfatter 25. Administrationen flytter i 1974 til Vesterbro 18 i en bygning tegnet af Kongelig Bygningsinspektør Ejnar Packness. Bygningen fremstår som et flot domicil for stadsgartnerens kontor og en slags forhus for den øvrige Tekniske Forvaltning.

For eftertiden påtager Parkvæsenet sig en række opgaver, hvor det er uklart, hvor i Teknisk Forvaltning de hører hjemme. Måske af politiske grunde vælger man at henlægge disse opgaver til Parkvæsenet. De meget forskellige opgavetyper tæller blandt andet Zoologisk Have, Haraldslund, Gistrup Vandværk, idrætshaller og svømmehaller.

Nye tider og ny organisation

I 1980 op siger lederen af driftsafdelingen Børge Clausen sit job ved Parkvæsenet, og bliver ansat som stadsgartner ved Randers Kommune. I den forbindelse udarbejder stadsgartner Johs. Jensen i samarbejde med rådmanden en ny organisation for Parkvæsenet. Den kommer til at bestå af en administrativ afdeling, en planlægnings- og projekteringsafdeling og en driftsafdeling, som omfatter samtlige gartnerafdelinger, værksteder og gartneriet. Administrationens leder fortsætter i den nye organisation og i 1981 bliver Søren Bøgeskov ansat som leder af planlægnings- og projekteringsafdelingen og Laurits Fristrup bliver ansat som leder af driftsafdelingen.

Johs. Jensen fortsætter som stadsgartner frem til maj 1982. Indtil en ny stadsgartner ansættes i 1984 ledes Parkvæsenet af et kollektiv bestående af de tre afdelingsledere med støtte fra den politiske leder, rådmand Hans Brusgaard.

På det tidspunkt er der en stor medarbejderstab, hvor halvdelen af medarbejderne er fastansatte og resten er langtidsledige, men alle har krav på efter omstændighederne at få et relevant arbejde.

På grund af den model har Parkvæsenet mulighed for at servicere Aalborg Kommunes øvrige forvaltninger. Hertil kommer de opgaver, som naturligt hører hjemme i afdelingen. Blandt andet større anlægsopgaver, som omfatter etablering af en ny lystbådehavn med et nyt vandrerrhjem, Strandpark i Nørresundby og ny park i Aalborg Øst m.m.

Det tætte samarbejde med rådmanden betyder, at forvaltningen får en værdifuld opmærksomhed, og at rådmanden får et mere detaljeret billede af Parkvæsenets opgaver i det daglige.



Strandparken i Nørresundby. Foto: Aalborg kommune

Børge Clausen vender tilbage og ansættes som stadsgartner i løbet af 1984. Den eksisterende organisation i Teknisk Forvaltning fastholdes, det vil sige stadsgartner, stadsarkitekt og stadsingeniør alle på samme niveau, og dermed er den politiske kontakt til rådmand og udvalg fortsat til stede i det daglige arbejde.

Parkvæsenet gennemgår nu en radikal omlægning til en mere nutidig organisationsmodel med en større åbenhed til samtlige medarbejdere i marken og i administrationen. Børge Clausen inddrager ledergruppen i den daglige administration og beslutningsproces. Parkvæsenet ændrer navn til Park- og Kirkegårdsforvaltning (P & K) og de mange forskelligartede opgaver omstruktureres.

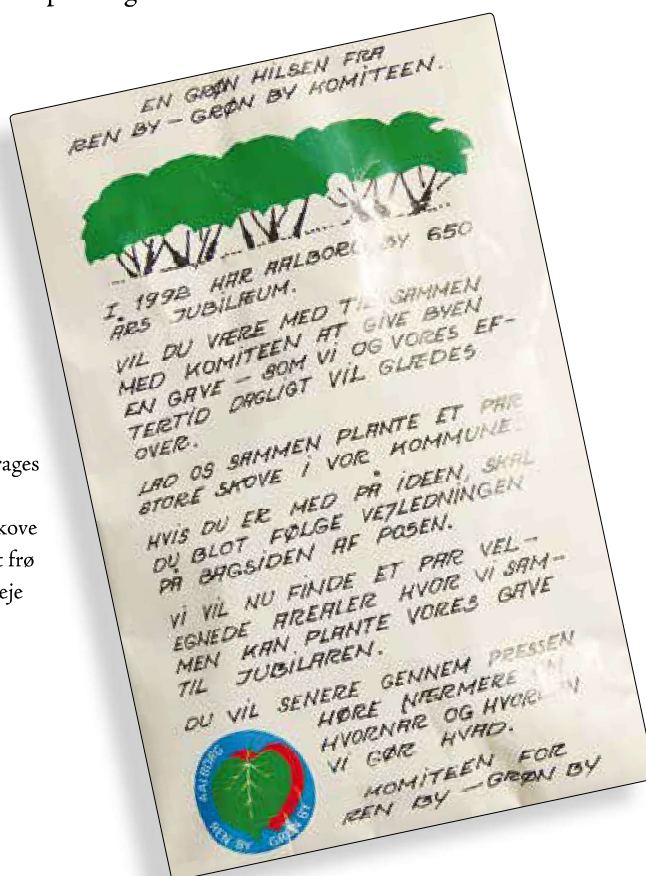
Styrken ved den nye organisation er, at de tre personer, som skal stå for forvaltningens faglige del, alle har en faglig baggrund, men med erfaringer fra vidt forskellige fagområder. Det medfører en nuanceret debat inden de endelige beslutninger skal foretages. Det er endvidere en styrke ved gruppens faglighed og interesseområder, at der er en servicebevidsthed og bred kontaktflade til hele Teknisk Forvaltning, men også til kommunens øvrige forvaltninger, som Skole- og Kulturforsvaltningen og Socialforvaltningen samt til borgmesteren og forsyningsvirksomhederne.

På et tidligt tidspunkt er der en bevidsthed om, at det ”produkt” P & K tilbyder kommunens borgere, er et positivt produkt, som skal markedsføres mere bevidst, end man har gjort tidligere. Det medfører blandt andet, at der bliver lavet en informationspolitik. På baggrund

af informationspolitikken tilbyder man nu kommunens borgere en række rekreative oplevelser i kommunens natur og parker. Alle gratis oplevelser for borgerne.

I forbindelse med 40-års "jubilæet" i 1985 for afslutningen af 2. Verdenskrig etableres en mindepark med navne på samtlige personer fra Aalborg, der faldt under krigen. Parken får navnet 5. Maj Parken og bliver anlagt syd for Søndre Kirkegård. Et par år senere, i slutningen af 1980-erne, begynder planlægningen af et forestående byjubilæum, som byrådet har besluttet skal fejres i 1992. Byen fylder 2 x 650 år. Byrådet beslutter, at en af gaverne til byens borgere skal være et ca. 100 ha. stort naturområde beliggende syd for bykernen omkring Østerå. I samme anledning foreslår P & K, at der plantes to store egeskove, som eftertidens borgere vil få glæde af. Den ene placeres nord for fjorden, den anden syd for fjorden. Plantning af skovene skal foretages som et fælles projekt, hvor alle kommunens borgere skal deltage. Idéen er, at P & K udleverer fem agern i en frøpose med plejevejledning til alle husstande i kommunen. Borgerne skal lægge frøene til spiring og pleje planterne det efterfølgende år. Herefter vil P & K arrangere en fælles planteday. Desværre går der noget galt med et stort antal frø i forbindelse med pakningen.

Borgerne inddrages i etableringen af to store egeskove og får udleveret frø til spiring og pleje af de nye træer.



Det er også i denne periode P & K laver en kampagne for at holde byen ren. Kampagnen bliver døbt "Ren by – Grøn by". I den forbindelse bliver nogle af byens erhvervsområder forskønnet med træer. Endvidere bliver enhver lejlighed udnyttet til at gøre borgerne opmærksomme på, at vi tilbyder et produkt, borgerne kan benytte gratis.

Teknisk Forvaltnings organisation omlægges

I 1991 gennemføres en radikal omlægning af Teknisk Forvaltnings organisation og administrative praksis, for at gøre forvaltningen mere erhvervsvenlig og konkurrencedygtig. Det medfører en alvorlig omlægning af alle afdelinger i Teknisk Forvaltning. P & K overlever, men som en ren driftsafdeling af de grønne områder. Planlægnings- og projekteringsafdelingen overføres til en fælles tegnestue under stadsingeniøren. En på mange måder uheldig placering.

Efter et år overføres bygningsarkitekterne til Skole- og Kulturforvaltningen og dermed er Søren Bøgeskov, leder af planlægnings- og projekteringsafdelingen, den eneste grønne mand blandt vejingeniørerne. Dermed falder den oprindelige idé til jorden med en fælles tegnestue.

En del af driftsopgaverne i P & K skal nu fremover udliciteres. I årene op mod årtusindskiftet pågår der endnu en rationaliseringsdrøftelse. Denne gang går det ud på at sammenlægge driften af veje med driften af det grønne. Søren Bøgeskov fortsætter i tæt kontakt med P & K med de større planlægningsopgaver som Østerådalen, Banegårdspladsen og Kirkegårdenes langsigtede anvendelse m.m. Placeringen af den grønne funktion i denne sammenhæng har dog den fordel, at den grønne medarbejder har mulighed for løbende at deltage og blande sig i stadsingeniørområdet.

I denne periode foretages der en række anlægsopgaver, hvor det er vigtigt, at det grønne bliver indarbejdet fra skitsestadiet. Som eksempler kan nævnes renovering af byens gågade og torve, Banegårdspladsen, Brolandingen på Nørresundby siden samt byggemodning af arealer til bolig og erhvervsformål.

Et af de mere uheldige og meget store projekter fra denne periode er bebyggelserne langs Limfjorden mellem Limfjordsbroen og Jernbanebroen. Kritikken heraf får efterfølgende betydning for den senere udbygning af havnearealerne mod øst.

Ny Stadsgartner i embedet

Børge Clausen går på pension i 2001. Samme år ansættes Kirsten Lund Andersen som stadsgartner.

P & K bliver til Park og Natur (P & N) og bliver nu etableret som en BUM-model (bestiller, udbyder og modtager). Det betyder, at en del af de grønne driftsopgaver fremover skal udbydes til private entreprenører. De to kommunale driftsafdelinger for henholdsvis Veje og Grønne områder bliver lagt sammen. Chefen for denne driftsafdeling bliver Laurits Fristrup.

Kommunen beslutter at alle arealer og grundejerforpligtelser skal placeres i P & N. For at leve op til den nye rolle pågår der herefter en detaljeret gennemgang og oprydning af samtlige driftsaftaler, som P & N hidtil har udført for boligselskaber, Zoologisk Have, Tivoli Karolinelund, Grundejerforeninger m.fl. Et arbejde som følges op og støttes af daværende rådmand Ib Rasmussen.

I 2002 flytter Teknisk forvaltning til nye lokaler på Stigsborg Brygge.

I 2003 påbegynder P & N årlige drøftelser med lokale samråd for at afstemme driften ude ved brugerne. Ligeledes laves der aftaler med skolerne, institutionerne og idrætsklubberne om forventninger til det forestående driftsniveau.

I 2003 påbegynder man også den næste store renovering af havnefronten og byudviklingen langs Limfjorden mod øst begynder. Da første etape med renoveringen mellem Limfjordsbroen og Jernbanebroen har fået stor kritik, er det denne gang med en kraftig opfordring fra borgmester Henning G. Jensen om, at der forventes en grøn og åben havnefront.

Og sådan bliver det. Der bliver lavet et stort rekreativt havneområde på hele strækningen mellem Limfjordsbroen og Musikkens Hus mod øst. Området er i dag etableret med succes til glæde for borgere og byens gæster.

Endnu en kommunalreform

1. januar 2007 træder den seneste kommunalreform i kraft. For Aalborg Kommunes vedkommende betyder det, at de tre landkommuner Hals, Sejlfod og Nibe bliver sammenlagt med Aalborg Kommune. Arealmæssigt betyder det, at de kommunalt ejede arealer vokser fra 2000 ha. til ca. 3800 ha. Kommunen omfatter nu store kyststrækning-



Et kig fra Aalborgs bykerne ud mod Limfjorden. Foto: KLM

ger langs Limfjorden og Kattegat, sommerhusområder, Danmarks største landfredning Lille Vildmose, og de Vesthimmerlandske Heder.

Administrativt betyder det, at P & N får pålagt administrationen af natur- og råstoflovgivningen og i den forbindelse tilføres ni medarbejdere og et meget lille driftsbudget – naturen er generelt lavt prioriteret i Danmark.

I 2010 afløses BUM-modellen af den nye model HOD (helhedsorienteret drift). Intentionerne i den nye model har P & N praktiseret i mange år, eftersom man har taget modtagerne meget alvorligt i den tidligere model og sørget for at inddrage brugerne.

I 2010 tiltræder Aalborg Byråd Mangfoldighedskonventionen og P & N får udarbejdet en natur-, park- og friluftspolitik. Ligeledes udarbejdes der en grøn og blå struktur for at tydeliggøre de egenskaber og påvirkninger, som havet, fjorden og landskabet har, og hvordan det kan blive toneangivende for den fremtidige byudvikling.

I forbindelse med fredningen af Lille Vildmose ansøger Aage V. Jensens Naturfond, Staten og P & N om støtte fra EU til naturgenopretning af området. Ansøgningen omfatter blandt andet en hævning af vandstanden og udsætning af elge.

I 2014 udarbejdes der en ny organisationsplan for Teknisk Forvaltning, som bliver omdøbt til By- og Landskabsforvaltningen. Entreprenøraftdelingen sammenlægges med P & N, der får ansvaret for al intern drift.

I 2015 påbegynder P & N en tiltrængt renovering og omdannelse af det gamle friluftsbad. I forbindelse med DGI's landsstævne i forsommeren 2017 indvies den nye Vestre Fjordpark, et 16 ha. stort friluftsområde med vand- og badefaciliteter.

Aalborg har gennem de sidste mange år ændret radikalt indhold og udseende – fra en tung industriby til en by som i dag er orienteret mod Limfjorden med et grønt og rekreativt præg.

Mange aktører har været inde over for at sikre den udvikling. Det har givet et robust fundament og en kontinuitet, så det grønne har fået mulighed for at udfolde sig over tid.

Her kan vores fag noget helt unikt ved at være nærværende, tænke langsigtet og ikke mindst evne at lytte og arbejde relationelt. Det er værdier, der rækker langt ud i fremtiden og gør, at P & N har formået at holde sig tidssvarende.

Litteratur

- | | |
|--|---|
| Aalborgs Historie, udgivet i forbindelse med byjubilæet 1992 | Landskap nr.5, 1999 Om Aalborg |
| Kilden, Svend B. Olesen 1952 | Det grønne Aalborg, Teknisk Forvaltning 1999 |
| Aalborg Bys Kirkegårde, Svend B. Olesen | Renovering af Kildeparken, parkforvaltningen 1986 |
| Stads- og kommunegartnerforeningen gennem 50 år, 2005 | |
| Aalborg og Garnisonen, Aalborgbogen 1996, Ebbe Gotfredsen | |